

**Ministru kabineta rīkojums Nr. 238**

Rīgā 2024. gada 28. martā (prot. Nr. 13 55. §)

## Par Ainavu politikas ieviešanas plānu 2024.–2027. gadam

1. Apstiprināt Ainavu politikas ieviešanas plānu 2024.–2027. gadam (turpmāk – plāns).
2. Noteikt Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministriju par atbildīgo institūciju plāna īstenošanā. Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijai plānā noteiktos uzdevumus īstenot sadarbībā ar Zemkopības ministriju, Kultūras ministriju un to padotībā esošajām iestādēm.
3. Plānā minētajām atbildīgajām un iesaistītajām valsts institūcijām plānā noteiktos uzdevumus 2024. gadā īstenot atbilstoši piešķirtajiem valsts budžeta līdzekļiem vai piesaistot ārvalstu finanšu palīdzību.
4. Jautājumu par papildu valsts budžeta līdzekļu piešķiršanu plāna īstenošanai 2025. gadam un turpmākajiem gadiem skatīt Ministru kabinetā likumprojekta "Par valsts budžetu 2025. gadam un budžeta ietvaru 2025., 2026. un 2027. gadam" sagatavošanas un izskatīšanas

procesā kopā ar visu ministriju un centrālo valsts iestāžu iesniegtajiem prioritāro pasākumu pieteikumiem atbilstoši valsts budžeta finansiālajām iespējām. Ja valsts budžeta likumprojekta sagatavošanas procesā papildu valsts budžeta līdzekļi plānā paredzēto pasākumu īstenošanai netiek piešķirti vai tiek piešķirti daļēji, tad attiecīgajām par plāna pasākumu ieviešanu atbildīgajām valsts institūcijām nodrošināt, ka tiek īstenoti tie plānā paredzētie pasākumi, kurus var nodrošināt piešķirto valsts budžeta līdzekļu ietvaros.

5. Par plāna uzdevumu izpildi atbildīgajām un iesaistītajām valsts institūcijām līdz 2026. gada 1. martam un 2028. gada 1. martam iesniegt Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijā informāciju par plānā paredzēto pasākumu īstenošanas gaitu.

6. Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijai līdz 2026. gada 1. novembrim iesniegt Ministru kabinetā starpposma novērtējumu par plāna īstenošanu un priekšlikumus plāna aktualizēšanai, bet līdz 2028. gada 1. novembrim – plāna *ex-post* novērtējuma ziņojumu.

Ministru prezidente *E. Siliņa*

Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministre *I. Bērziņa*

## Ainavu politikas ieviešanas plāns 2024.–2027. gadam

Rīga, 2024

### Saturs

Saīsinājumi

Termini

1. Kopsavilkums
2. Esošās situācijas apraksts Latvijas ainavu politikā
3. Plāna ieviešanas pārraudzība
4. Pasākumi mērķa sasniegšanai
5. Pasākumu ietekmes novērtējums uz valsts un pašvaldību budžetu

### Saīsinājumi

APP AREI	Atvasināta publiska persona "Agroresursu un ekonomikas institūts"
Baltic Sea2Land	Projekts "Integrētas pārvaldības veicināšana piekrastē, ilgtspējīgi izmantojot dabas un sociālo kapitālu"
BEF	Biedrība "Baltijas Vides Forums"
DAP	Dabas aizsardzības pārvalde
EK	Eiropas Komisija
ERAF	Eiropas Reģionālās attīstības fonds

EP	Eiropas Padome
ES	Eiropas Savienība
ha	hektārs
IZM	Izglītības un zinātnes ministrija
KLP	Kopējās Lauksaimniecības politika
KLP SP	Latvijas Kopējās Lauksaimniecības politikas stratēģiskais plāns 2023.–2027. gadam
KM	Kultūras ministrija
Konvencija	2000. gada 20. oktobra Eiropas ainavu konvencija
Koordinācijas padome	Ainavu pārvaldības koordinācijas padome
KPR	Kurzemes plānošanas reģions
LAAA	Latvijas ainavu arhitektu asociācija
LAD	Lauku atbalsta dienests
LAS	Latvijas Arhitektu savienība
LBTU	Latvijas Biozinātņu un tehnoloģiju universitāte
LIFE	Projekts "Dabā balstītu un viedo risinājumu portfeļa izstrāde un demonstrēšana pilsētu klimata noturības uzlabošanai Latvijā un Igaunijā", kas tiek īstenots ar LIFE programmas <sup>1</sup> atbalstu
LATESTadapt	
LNB	Latvijas Nacionālā bibliotēka
LU	Latvijas Universitāte
LPR	Latgales plānošanas reģions
LIAA	Latvijas Investīciju un attīstības aģentūra
LPS	Latvijas Pašvaldību savienība
MK	Ministru kabinets
MKN Nr. 240	Ministru kabineta 2013. gada 30. aprīļa noteikumi Nr. 240 "Vispārīgie teritorijas plānošanas, izmantošanas un apbūves noteikumi"
NKMP	Nacionālā kultūras mantojuma pārvalde
NVO	Nevalstiska organizācija
Pamatnostādnes	Ainavu politikas pamatnostādnes 2013.–2019. gadam
Pētījumu programma	Valsts pētījumu programma "Ilgtspējīga teritorijas attīstība un racionāla zemes resursu izmantošana"
Plāns	Latvijas ainavu politikas ieviešanas plāns 2024.–2027. gadam

RPR	Rīgas plānošanas reģions
SAM	Specifiskais atbalsta mērķis Eiropas Savienības kohēzijas politikas programmā 2021.–2027. gadam <sup>2</sup>
SAMP	Pasākums Eiropas Savienības kohēzijas politikas programmas 2021.–2027. gadam specifiskā atbalsta mērķa ietvaros
Stratēģija "Latvija 2030"	Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģija līdz 2030. gadam "Latvija 2030"
TAP portāls	Vienotais tiesību aktu projektu izstrādes un saskaņošanas portāls, kas pieejams <a href="https://tapportals.mk.gov.lv/">https://tapportals.mk.gov.lv/</a>
VARAM	Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija
ViA	Vidzemes augstskola
VKP	Vides konsultatīvā padome
VPR	Vidzemes plānošanas reģions
VRAA	Valsts aģentūra "Valsts reģionālās attīstības aģentūra"
ZM	Zemkopības ministrija
ZPR	Zemgales plānošanas reģions
2.1.3.1.SAMP	Eiropas Savienības kohēzijas politikas programmas 2021.–2027. gadam pasākums "Pašvaldību pielāgošanās pasākumi klimata pārmaiņām"
5.1.1.3.SAMP	Eiropas Savienības kohēzijas politikas programmas 2021.–2027. gadam pasākums "Publiskās ārtelpas attīstība"
5.1.1.5.SAMP	Eiropas Savienības kohēzijas politikas programmas 2021.–2027. gadam pasākums "Unikāla Eiropas mēroga kultūras mantojuma atjaunošana, lai veicinātu to pieejamību, attīstot kultūras pakalpojumus"

### Termini<sup>3</sup>

**Ainavas kvalitāte** –ainavas uztvere (vērtība) atbilstoši tās holistisko raksturu veidojošo dabas, kultūras uz psihoemocionālo iezīmju nozīmei un ieguvumiem sabiedrībai. Ainavu kvalitāte ir relatīva un nav absolūta, tā ir interpretējama noteikta mēroga (nacionāla, reģionāla vai lokāla) un konkrētās sabiedrības izpratnes kontekstā<sup>4</sup>.

**Ainavu pārvaldība** – no ilgtspējīgas attīstības perspektīvas nozīmē darbības, lai nodrošinātu regulāru ainavas kopšanu ar mērķi virzīt un harmonizēt pārmaiņas, kuras rada sociālie, ekonomiskie un vides procesi<sup>5</sup>.

**Ainavu pārvaldībā iesaistītie speciālisti** – arhitekti, ainavu arhitekti, teritorijas attīstības plānotāji, vides speciālisti un eksperti, projektu vadītāji un citas personas, kuru darba pienākumi valsts, pašvaldību institūcijās, privātuzņēmumos vai, strādājot kā pašnodarbinātām personām vai individuāliem komersantiem, ir saistīti ar ainavu novērtēšanu, aizsardzību, plānošanu un apsaimniekošanu, kā arī projektēšanu un ainavu attīstīšanai nepieciešamo būvdarbu īstenošanu dažādos mērogos.

**Ainavu plāns/plānojums** – teritorijas attīstības plānošanas dokuments, ainavu pārvaldības plāns, kuru izstrādā kā nacionālā, reģionālā vai vietējā teritorijas attīstības plānošanas līmeņa tematisko plānojumu. Tā mērķis – sagatavot ieteikumus ainavu aizsardzībai, atjaunošanai vai jaunu ainavu radīšanai atbilstoši sociāli nozīmīgām sabiedrības vēlmēm un pieprasījumam. Ainavu plānu var izmantot kā pamatojumu finansiālā un cita veida atbalsta plānošanai un koordinēšanai.

**Ainavu novērtējums** – pēc vienotas metodikas sagatavots dažāda mēroga ainavu teritoriālo vienību raksturojums, kas ietver pamatinformāciju par konkrētās ainavu vienības reljefu, augsni, ūdeņiem, zemes izmantošanu, dabas un kultūras vērtībām, vizuāli estētisko kvalitāti, kā arī izmantošanas potenciālu, t.sk. priekšlikumus ainavu kvalitātes mērķim.

**Ainaviski vērtīgas teritorijas** – teritorijas attīstības plānošanas procesā noteiktas teritorijas, kurās saskaņā ar sabiedrības un ekspertu vērtējumu rodas Latvijas, tās reģionu, novadu, cilvēku identitātei un vietu ilgspējīgai attīstībai nozīmīgas ainavas<sup>6</sup>.

**Ainavu telpiskās vienības** – salīdzinoši viendabīgas teritoriālas vienības, kas, pamatojoties uz līdzīgām morfoloģiskām, ekoloģiskām un funkcionālām ainavu iezīmēm, var tikt izdalītas dažādos mērogos, nolūkā atspoguļot ainavu novērtējumā iegūto informāciju. Latvijas ainavu digitālajā ainavu atlantā iekļautas šādas ainavu telpiskās vienības: ainavzemes, ainavu apvidi, ainavu areāli<sup>7</sup>.

**Bioloģiskā daudzveidība** nozīmē dzīvo organismu formu dažādību visās vidēs, tai skaitā sauszemes, jūras un citās ūdens ekosistēmās un ekoloģiskajos kompleksos, kuru sastāvdaļas tās ir. Tā ietver daudzveidību sugas ietvaros, starp sugām un starp ekosistēmām.

**Bioreģions** – šaurākā nozīmē teritorija, kurā tiek saimniekots, izmantojot bioloģiskās lauksaimniecības praksi un metodes. Plašākā izpratnē teritorija, kurā vietējā publiskā, privātā un nevalstiskā sektora pārstāvji brīvprātīgas vienošanās rezultātā veido dzīves telpu ar mērķi saglabāt un vairot bioloģiskās, sociāli ekonomiskās, kultūras un ainaviskās vērtības, iedzīvinot tādas saimniekošanas un patēriņa prakses, kas respektē vietējo biodaudzveidību un līdzsvaro iesaistīto pušu intereses vietējās attīstības plānošanā, lokālo resursu ilgspējīgā izmantošanā un pārvaldībā<sup>8</sup>.

**Brīvprātīgās iniciatīvas** – šī dokumenta izpratnē pašvaldību, plānošanas reģionu, augstskolu vai NVO īstenotas iniciatīvas, kas nav citu institūciju kompetencē un šādu darbību neierobežo citi likumi. Brīvprātīgo iniciatīvu īstenošanas kārtību un finansēšanu pašvaldības, plānošanas reģioni, augstskolas un NVO nodrošina saskaņā ar normatīvajā regulējumā un savos saistošajos dokumentos noteikto kārtību.

**Būv kultūra** kā kultūras identitātes un daudzveidības aspekts vispusīgi aptver ikvienu cilvēka darbību, kas pārveido būvēto vidi, tostarp, ikvienu būvētu un projektētu aktīvu, kas ir iestrādāts dabiskā vidē un saistīts ar to. Būv kultūra aicina uztvert laikmetīgo jaunradi un esošās ēkas, infrastruktūru un sabiedriskās vietas, tostarp, bet ne tikai kultūras mantojuma pieminekļus, kā vienotu veselumu. Tādējādi būv kultūra attiecas gan uz detalizētām būvniecības metodēm, gan liela apjoma transformācijām un apbūvēm, aptverot tradicionālās un vietējās būvniecības prasmes, kā arī inovatīvus paņēmienus<sup>9</sup>.

**Digitāls ainavu atlants** – sistemātisks ainavu novērtējuma datu, grafisko un vizuālo materiālu apkopojums par ainavām, to mainību,

pārvaldību un sabiedrības līdzdalību ainavu politikas īstenošanā, kas tiek publiskots digitālā veidā.

**Dzīves vides kvalitāte** – vides, t. sk. sociālās un kultūrvides, un infrastruktūras faktoru kopums un mijiedarbība, kas raksturo vides kvalitāti, kā arī svarīgāko pakalpojumu (transports, mājoklis, energoapgāde, ūdenssaimniecība, sakari) pieejamību un kvalitāti. Iedzīvotāju dzīves kvalitāti ne mazākā mērā kā ekonomika un sociālie aspekti ietekmē arī vide. Savukārt vides un infrastruktūras kvalitātes uzlabošana ir saimnieciskās darbības ilgtspējīgas attīstības priekšnoteikums<sup>10</sup>.

**Eiropas Savienības kohēzijas politikas programma 2021.–2027. gadam**<sup>11</sup> – nacionāla līmeņa plānošanas dokuments, kas iezīmē investīcijas Latvijai piešķirtā Eiropas Sociālā fonda, Eiropas Reģionālās attīstības fonda, Kohēzijas fonda un Taisnīga pārkārtošanās fonda finansējuma ietvaros.

**Ekoshēmas**<sup>12</sup> – klimatiskās un vidiskās shēmas Kopējās lauksaimniecības politikas atbalsta instrumentu ietvaros, lai lauksaimniekus stimulētu izmantot klimatam un videi labvēlīgas lauksaimniecības prakses arī ārpus viņiem noteiktajām obligātajām laba lauksaimniecības un vides stāvokļa prasībām un viņus atbalstītu šīs prakses ieviešanā. Dalībvalstīm katru gadu vismaz 25 % no saviem tiešajiem maksājumiem ir jāatvēl ekoshēmām.

**Ilgspējīga attīstība** – sabiedrības labklājības, vides un ekonomikas integrēta un līdzsavarota attīstība, kas apmierina iedzīvotāju pašreizējās sociālās un ekonomiskās vajadzības un nodrošina vides prasību ieviešanu un bioloģiskās daudzveidības saglabāšanu, neapdraudot nākamo paaudžu vajadzību apmierināšanas iespējas.

**Interreg programmas** – Eiropas teritoriālās sadarbības programmas, kas sniedz iespēju Latvijas partneriem sadarboties pāri robežām gan ar tiešajām ES kaimiņvalstīm, gan partnervalstīm visā Eiropā. Kopīgi projekti un investīcijas ir iespējami kopēju izaicinājumu risināšanai tūrisma, kultūras, inovāciju, uzņēmējdarbības, vides, izglītības, nodarbinātības, sociālajā un citās jomās.

**Kultūras mantojums** – (1) pieminekļi, (2) ansambļi – atsevišķu vai apvienotu ēku grupas, (3) ievērojamas vietas – cilvēka radītas vai cilvēka un dabas kopīgi radītas, kā arī teritorijas, kas ietver arheoloģiski ievērojamas vietas.

**Kultūras pieminekļi** – kultūrvēsturiskas ainavas un atsevišķas teritorijas (senkapi, kapsētas, parki, vēsturisko notikumu norises un ievērojamu personu darbības vietas), kā arī ēku grupas un atsevišķas ēkas, mākslas darbi, iekārtas un priekšmeti, kuriem ir vēsturiska, zinātniska, mākslinieciska vai citāda kultūras vērtība.

**Kultūrvēsturiska ainava** ir veidojusies, mijiedarbojoties dažādiem dabas un cilvēku darbības faktoriem. Tā ilustrē cilvēces attīstību laikā un telpā, ir ieguvusi sabiedrībā atzītu vērtību un ar ainavā esošajām fiziskajām liecībām atspoguļo noteiktas tradīcijas, vēsturiskus notikumus vai to attēlojumu literatūras un mākslas darbā. Daudzveidīgas kultūrainavas veido nozīmīgu Eiropas mantojuma daļu un kalpo kā liecība par pagātnes un tagadnes attiecībām starp cilvēku, dabisko un viņa paša radīto vidi<sup>13</sup>.

**Kultūrvide** – vide, kas veidojusies cilvēka darbības rezultātā un glabā šīs darbības pēdas – gan kultūras pieminekļus, gan nemateriālas

kultūras vērtības<sup>14</sup>.

**Labā lauksaimniecības un vides stāvokļa standarti** – standarti, kas ir jāievēro lauksaimniekiem, ja tie vēlas saņemt platību maksājumus, tostarp agrovīdes atbalstu, Kopējās lauksaimniecības politikas ietvaros. Šo standartu mērķis ir palīdzēt mazināt klimata pārmaiņas un tām pielāgoties, risināt ar ūdens resursiem saistītās problēmas, gādāt par augsnes aizsardzību un kvalitāti un par bioloģiskās daudzveidības, tostarp ainavu elementu, aizsardzību un kvalitāti.

**Lauku ainavu elementi** – lauku ainavai tipiskie, kultūrvēsturiskie, bioloģiskajai daudzveidībai nozīmīgie ainavu elementi, piemēram, atsevišķi augoši koki, koku grupas, krūmu puduri, koku rindas, alejas, akmens kaudzes, mājvietas u.c.<sup>15</sup>.

**LEADER jeb sabiedrības virzītas vietējās attīstības pieeja** – ES atbalsta instruments, sniedzot iespēju vietējām kopienām īstenot ilgtspēju veicinošas vietējās attīstības iniciatīvas saskaņā ar vietējās attīstības stratēģijām.

**Nacionālas nozīmes ainaviski vērtīgās teritorijas** – nacionālā līmenī nozīmīgas Latvijas ainavas vai areāli, kas reprezentē Latvijas dabas un kultūras mantojuma daudzveidību, sociālās vērtības, kopīgo politisko vēsturi, nācijas identitāti un pasaules redzējumu, kas veidojies un turpina attīstīties dabas apstākļu un cilvēka mijiedarbībā. Šo teritoriju pārvaldības modelis nacionālā līmenī tiek izstrādāts sadarbībā ar valsts institūcijām, plānošanas reģioniem, pašvaldībām un vietējo kopienu, biedrībām.

**Pilsētu funkcionālās teritorijas** (*Functional urban areas*) ir nacionālas un reģionālas nozīmes attīstības centri (pilsētas) atbilstoši stratēģijā "Latvija 2030" noteiktajam un to apkārtējās teritorijas, starp kurām ir ikdienas darbaspēka migrācija un kopīgs pakalpojumu tīkls. Lai nodrošinātu teritoriālo pieeju plānošanā, konkrētas pilsētu funkcionālās teritorijas, balstoties uz vienotu definīciju, tiek noteiktas plānošanas reģionu attīstības programmās, ko izstrādājuši plānošanas reģioni kopā ar pašvaldībām un apstiprinājusi attiecīgā plānošanas reģiona attīstības padome.

**Publiskā ārtelpa** – sabiedrībai pieejamas teritorijas un telpa, ko veido ielas, bulvāri, laukumi, parki, dārzi, skvēri, pagalmi, krastmalas, pasāžas, promenādes un citas vietas, kas nodotas publiskai lietošanai, neatkarīgi no to īpašumtiesību piederības.

**Teritorijas attīstības plānošanas dokumenti** saskaņā ar Teritorijas attīstības plānošanas likumu: ilgtspējīgas attīstības stratēģija, attīstības programma, teritorijas plānojums, lokālplānojumi, detālplānojumi, tematiskie plānojumi.

**Tipiska ainava** – ainava, kas raksturo noteiktus procesus, laikmetu vai arī konkrētu ainavu tipu.

**Unikāla ainava** – izcili vērtīga ainava, kura ir vienīgā vai viena no nedaudzajām ainavām valstī, reģionā vai citā teritoriālā vienībā.

**Vide** – dabas, antropogēno un sociālo faktoru kopums<sup>16</sup>.

**Vietējās attīstības stratēģija** – dokuments, kurā noteiktas vietējās teritorijas vajadzības, attīstības mērķi un rīcības. Vietējās attīstības

stratēģiju sagatavo vietējā rīcības grupa, iesaistot teritorijas iedzīvotājus, organizācijas un uzņēmējus. Pamatojoties uz stratēģiju, tiks piešķirts atbalsts vietējās teritorijas attīstībai no Kopējās Lauksaimniecības politikas stratēģiskā plāna 2023.–2027. gadam (KLP SP) intervencē "Darbību īstenošana saskaņā ar vietējās attīstības stratēģiju, tostarp sadarbības aktivitātes un to sagatavošanu" un Programmas zivsaimniecības attīstībai 2021.–2027. gadam darbības veidā "Sabiedrības virzītas vietējās attīstības stratēģiju īstenošana".

**Zaļā infrastruktūra**<sup>17</sup> – stratēģiski plānots pilnīgi vai daļēji dabisku teritoriju tīkls kombinācijā ar citiem vides objektiem, kas ir izveidots un tiek pārvaldīts, lai sniegtu plašu ekosistēmu pakalpojumu klāstu. Tas ietver zaļās zonas (vai zilās, ja attiecas uz ūdens ekosistēmām) un citus fiziskus elementus sauszemes (tostarp piekrastes) un jūras teritorijās. Uz sauszemes zaļā infrastruktūra pastāv lauku un pilsētas apstākļos.

## 1. Kopsavilkums

Plāns ir izstrādāts saskaņā ar MK 2014. gada 2. decembra noteikumu Nr. 737 "Attīstības plānošanas dokumentu izstrādes un ietekmes izvērtēšanas noteikumi" 13.3. apakšpunktu, pamatojoties uz MK 2020. gada 11. augusta sēdes protokola Nr. 47 90. §, kas noteic, ka, lai nodrošinātu Konvencijas<sup>1</sup> 5. un 6. pantā noteikto pasākumu un Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģijas "Latvija 2030" izvirzīto uzstādījumu ainavu jomā turpmāko īstenošanu, VARAM sadarbībā ar ainavu politikas īstenošanā iesaistītajām institūcijām sagatavo un vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrs līdz 2023. gada 30. jūnijam iesniedz Latvijas ainavu politikas ieviešanas plānu 2024.–2027. gadam. Plāna darbības laiks noteikts, ievērojot pašreizējo ESI fondu plānošanas periodu līdz 2027. gadam, kā arī to, ka Plāna izstrāde balstās uz pētījumu programmas rezultātiem, kuru sagatavošana saskaņā ar MK 2020. gada 14. maija rīkojumā Nr. 264 "Par valsts pētījumu programmu "Ilgtspējīga teritorijas attīstība un racionāla zemes resursu izmantošana"" noteikto pētījumu programmas īstenošanas laiku noslēdzas 2023. gadā.

Ievērojot minēto, VARAM ir sagatavojusi Plānu laika posmam no 2024.–2027. gadam, kas ir vidēja termiņa politikas plānošanas dokuments, lai ieviestu Konvencijas un citu starptautisko dokumentu, stratēģijas "Latvija 2030", Latvijas politikas plānošanas dokumentu uzstādījumus ainavu aizsardzības, pārvaldības un plānošanas jomā, kā arī sekmētu pētījumu programmas rezultātu ieviešanu. Saskaņā ar MK 2014. gada 2. decembra noteikumu Nr. 737 "Attīstības plānošanas dokumentu izstrādes un ietekmes izvērtēšanas noteikumi" 13.1. apakšpunktu plānu izstrādā īstermiņam vai vidējam termiņam politikas (pamatnostādņu) ieviešanai vienā vai vairākās nozarēs.

**Plāna mērķis – ir radīti priekšnosacījumi daudzveidīgu, sabiedrībai pieejamu ainavu attīstībai, kas, nodrošinot labu vides stāvokli, tostarp bioloģisko daudzveidību, saglabājot un attīstot vienoto kultūras un dabas mantojumu, veicinot ekonomisko aktivitāti, kā arī, stiprinot iedzīvotāju vietas piederības sajūtu, patriotismu un vietu identitāti, visā Latvijā uzlabo cilvēku dzīves kvalitāti.**

Plānu izstrādājusi VARAM sadarbībā ar ainavu politikas īstenošanā iesaistītajām ministrijām (IZM, KM, ZM), to padotības iestādēm (DAP, NKMP, LIAA), UNESCO Latvijas Nacionālo Komisiju, plānošanas reģioniem (KPR, LPR, RPR, VPR, ZPR), atvasinātu publisku personu "Agroresursu un ekonomikas institūts", kā arī augstskolām (LBTU, LU, ViA). Lai nodrošinātu sabiedrības līdzdalību, Plāna sagatavošanā tika

iesaistītas nevalstiskās organizācijas (LPS, VKP, LAAA, LAS).

Plāna īstenošana paredzēta valsts budžeta finansējuma ietvaros, piesaistot arī ESI fondu un programmu, piemēram, ERAF, LIFE, Interreg līdzfinansējumu. Valsts budžeta finansējuma piešķiršana plāna uzdevumu īstenošanai ir skatāma MK ikgadējā valsts budžeta un vidēja termiņa valsts budžeta ietvara likumprojektu sagatavošanas procesā kopā ar ministriju un valsts iestāžu iesniegtajiem prioritāro pasākumu pieteikumiem, ievērojot valsts budžeta finansiālās iespējas. Gadījumos, kad plānotais papildus valsts budžeta finansējums piešķirts netiks, uzdevumi iespēju robežās tiks īstenoti esošā budžeta ietvaros, vai izmantojot ārvalstu finanšu palīdzības resursus, vai arī to īstenošana tiks atlikta līdz papildus budžeta piešķiršanai.

Pašvaldības, plānošanas reģioni, augstskolas un NVO plānu īsteno savu budžetu ietvaros, piesaistot finansējumu arī no dažādām finansiālā atbalsta programmām.

## 2. Esošās situācijas apraksts Latvijas ainavu politikā

Latvijas ainavu politika tika definēta Ainavu politikas pamatnostādnes 2013.–2019.gadam<sup>18</sup>, kas tika izstrādātas, lai nodrošinātu Konvencijas un stratēģijas "Latvija 2030" izvirzīto uzdevumu un pasākumu īstenošanu ainavu saglabāšanas un attīstības jomā.

1. tabula

### Pamatdokumenti Latvijas ainavu politikas definēšanai

Dokuments, sadaļa	Pasākumi, uzdevumi saistībā ar ainavu politiku
Konvencija 5. pants 6. pants	<p>Vispārīgie pasākumi:</p> <p>a) atzīt ainavas par cilvēku dzīves vides būtisku daļu, cilvēku kopīgā kultūras un dabas mantojuma daudzveidības izpausmi un identitātes pamatu un nostiprināt to juridiski likumdošanā;</p> <p>b) izstrādāt un īstenot ainavu politiku, kuras mērķis ir ainavu aizsardzība, pārvaldība un plānošana, veicot īpašus pasākumus, kas minēti 6. pantā;</p> <p>c) izstrādāt kārtību, lai sabiedrība, vietējās un reģionālās varas iestādes, kā arī citas ieinteresētās puses varētu piedalīties tādas ainavu politikas izstrādāšanā un īstenošanā, kas norādīta iepriekšminētajā b) punktā;</p> <p>d) integrēt ainavu politiku savā reģionālajā un pilsētplānošanas politikā, kultūras, vides, lauksaimniecības, sociālajā un saimnieciskajā politikā, kā arī jebkurā citā politikā, kas tieši vai netieši var ietekmēt ainavas.</p> <p>Īpaši pasākumi:</p> <p>A. <i>Izpratnes veidošana, kas paredz veicināt izpratni par ainavu vērtību, to lomu un izmaiņām tajās gan pilsoniskajā sabiedrībā, gan arī privāto organizāciju un valsts iestāžu vidū;</i></p> <p>B. <i>Apmācība un izglītība, kas paredz veicināt speciālistu apmācību ainavu novērtēšanā un pārvaldībā, daudznosaru</i></p>

	<p>apmācības programmas par ainavu politiku, aizsardzību, pārvaldību un plānošanu, kā arī kursus skolās un augstskolās ar ainavām saistītos jautājumos;</p> <p><i>C. Identifikācija un novērtēšana, kas paredz identificēt ainavas visā dalībvalsts teritorijā, novērtēt identificētās ainavas un tās dokumentēt;</i></p> <p><i>D. Ainavas kvalitātes mērķi, kas nosakāmi konsultācijās ar sabiedrību;</i></p> <p><i>E. Īstenošana.</i> Lai ainavu politika tiktu īstenota, katra Puse apņemas ieviest instrumentus, kuru mērķis ir aizsargāt un pārvaldīt ainavas un/vai plānot ainavas.</p>
<p>Stratēģija "Latvija 2030"</p> <p>Telpiskās attīstības perspektīva</p>	<p>Lai saglabātu Latvijai tipiskās unikālās dabas un kultūrvēsturiskās ainavas, kas veido priekšnoteikumus iedzīvotāju dzīves vides kvalitātei, ir:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- jānodrošina valsts atbalsts daudzfunkcionālām un produktīvām lauku teritorijām, kultūrainavas saglabāšanai un veidošanai;</li> <li>- jānosaka Latvijai tipiskās un unikālās ainavas, jāveic to inventarizācija un jāizstrādā priekšlikumi ainavu apsaimniekošanai un procesu monitoringam;</li> <li>- jāizglīto un jāiesaista sabiedrība ainavu apsaimniekošanā;</li> <li>- teritorijas plānojumos jānosaka prasības un nosacījumi, kas paredz ainaviski nozīmīgu vietu aizsardzību.</li> </ul>

Pamatnostādnēs formulētas problēmas, kuras esošajās nozaru politikās tikušas risinātas nepietiekami<sup>19</sup>:

- pēdējos gados nozīmīgu sociālekonomisko pārmaiņu ietekmē Latvijas ainavas ir būtiski mainījušās un ainavu sociālā, ekonomiskā, ekoloģiskā un kultūrvēsturiskā vērtība un potenciāls cilvēku dzīves vides kvalitātes nodrošināšanai un saimnieciskās darbības attīstībai, it īpaši tūrisma jomā, ir apdraudēts;

- teritorijas attīstības plānošanas dokumentos ainavu saglabāšanas un attīstības jautājumi ir ietverti vispārīgā formā, trūkst konkrētu risinājumu ainavu ilgtspējīgai attīstībai, lai to potenciāls tiktu izmantots maksimāli lietderīgi;

- esošā ainavu pārvaldība nenodrošina tajā iesaistīto pušu efektīvu sadarbību, lai nodrošinātu mērķtiecīgu ainavu potenciāla izmantošanu un ainavu kvalitātes uzlabošanu, integrējot nozaru finanšu un citus resursus;

- lēmumu pieņemšanu par ainavu attīstību apgrūtina ainavu pārvaldībā iesaistīto speciālistu un sabiedrības un atšķirīgā izpratne par ainavu nozīmi un vērtību, kompetentu ainavu pārvaldības speciālistu trūkums un nepietiekama ainavu pētniecība.

Šo problēmu risināšanai pamatnostādnēs tika noteikti 18 uzdevumi, no kuriem to īstenošanas laikā pilnībā tika izpildīti 13 uzdevumi. Pieci pamatnostādņu uzdevumi, kas attiecināmi uz ainavu novērtējumu visā Latvijas teritorijā, tika īstenoti daļēji, fokusējoties uz sabiedrības un ainavu ekspertu viedokļa noskaidrošanu, Latvijas valsts simtgades programmas ietvaros īstenojot aktivitāti "Dāvana Latvijai – elektroniska ainavu dārgumu krātuve "Latvijas ainavu dārgumi vakar, šodien, rīt". Minētās aktivitātes ietvarā tika veikts ainavu novērtējuma 1. posms, kura laikā dialogā ar sabiedrību tika identificētas 50 sabiedrībai nozīmīgas ainavas – 50 Latvijas ainavu dārgumi (katrā plānošanas reģionā 10). Informācija par tiem ir apkopota tīmekļvietnē <https://ainavudargumi.lv> un ceļojošajā izstādē, kas divu gadu laikā tika demonstrēta 27 Latvijas

vietās. Ņemot vērā identificētos ainavu dārgumus, Ainavu ekspertu padome<sup>20</sup>, kas tika izveidota Latvijas valsts simtgades programmā iekļauto pasākumu īstenošanai ainavu jomā, vienojās par astoņām plašākām ainavām, kas kā nacionālā mēroga vērtības kopš 2021. gada jūnija ir iekļautas Latvijas kultūras kanonā<sup>21</sup>. Tā kā 50 ainavu dārgumiem un astoņām kultūras kanonā iekļautajām ainavām konkrētas robežas un izmantošanas nosacījumi noteikti netika, 2020. gadā valsts pētījumu programmas<sup>22</sup> ietvaros visā Latvijā tika uzsākta zinātniska ainavu novērtēšana. Laika posmā no 2020. līdz 2022. gadam ir sagatavota ainavu novērtējuma metodika, digitāla ainavu atlanta koncepcija, veikts ainavu novērtējums, sagatavojot detalizētus aprakstus 406 ainavu telpiskajām vienībām ārpus pilsētām un ciemiem, kā arī priekšlikumus nacionālas nozīmes ainaviski vērtīgo teritoriju noteikšanai (iekļaujot pilsētas) un to plānošanas un attīstības vadlīnijām. Pētījumu programmas rezultāti 2023. gadā tika apkopoti digitālajā ainavu atlantā, kas sabiedrībai būs pieejams 2024. gada pirmajā pusgadā. Digitālais ainavu atlants kalpos kā izglītojošs materiāls sabiedrības informēšanai par Latvijas ainavu vērtību un mainību, kā arī sākotnējā informācija par ainavu izmantošanas potenciālu, kas būs lietišķa teritorijas attīstības plānošanai plānošanas reģionos un pašvaldībās. 2024. gadā sabiedrībai būs pieejama arī digitāla rokasgrāmata "Ainavu izpētes un novērtēšanas pieejas Latvijā".

Papildus izaicinājumus ainavu politikai pēdējos gados izvirza aizvien pieaugošs klimata pārmaiņas. Ņemot vērā to negatīvo ietekmi, 2019. gada nogalē EK nāca klajā ar paziņojumu par jaunu vispatverošu iniciatīvu – Eiropas zaļo kursu<sup>23</sup>. Saskaņā ar šo paziņojumu visas 27 ES dalībvalstis ir apņēmušās līdz 2030. gadam samazināt emisijas vismaz par 55 %, salīdzinājumā ar 1990. gada līmeni. Lai to nodrošinātu, Latvijā ir nepieciešams lielāks atjaunīgo energoresursu īpatsvars, kas sekmēs arī Latvijas neatkarību no enerģijas importa un aizsargās to pret enerģijas cenu ietekmējošiem traucējumiem, vienlaikus samazinot siltumnīcefekta gāzu emisijas. Līdz ar to Latvijā strauji pieaudzis pieprasījums pēc teritorijām energoapgādes objektu, kā arī nepieciešamās infrastruktūras būvniecībai gan jūrā, gan sauszemē.

Lai Eiropas zaļajam kursam piešķirtu arī kultūras un radošo dimensiju, 2021. gada septembrī EK publicēja paziņojumu "Jaunais Eiropas "Bauhaus": pievilcība, ilgtspēja, kopība"<sup>24</sup>. Kohēzijas un reformu komisāre Elīza Ferreira norādīja, ka "Jaunais Eiropas "Bauhaus" ar starpdisciplināru un līdzdalīgu pieeju nostiprinās vietējo un reģionālo kopienu, industriju, novatoru un radošo prātu lomu, dodot tiem iespēju kopīgi strādāt pie mūsu dzīves kvalitātes uzlabošanas. Kohēzijas politika palīdzēs jaunas idejas pārveidot vietēja līmeņa rīcībā."

Pārskats par pēdējo gadu nozīmīgākajām iniciatīvām un dokumentiem, kas ietekmē ainavu politiku, sniegts 2. tabulā.

2. tabula

Pārskats par nozīmīgāko politiku dokumentu un ES iniciatīvu uzstādījumiem 2020.–2023. gados saistībā ar ainavu politiku

Iniciatīva, dokuments, dokumenta sadaļa	Ar ainavu politiku saistītais dokumenta mērķis, rīcības virziens, uzdevumi vai pasākumi
<i>ES līmeņa iniciatīvas un politiku dokumenti</i>	
KOMISIJAS PAZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM,	Mērķis – risināt ar klimatu un vidi saistītās problēmas, kas ir mūsu paaudzes virsuzdevums. Pārveidot ES par taisnīgu un pārticīgu sabiedrību ar mūsdienīgu, resursu ziņā efektīvu un konkurētspējīgu

<p>EIROPADOMEI, PADOMEI, EIROPAS EKONOMIKAS UN SOCIĀLO LIETU KOMITEJAI UN REĢIONU KOMITEJAI Eiropas zaļais kurss<sup>25</sup></p> <p>2. sadaļa</p> <p>Sagatavot ES ekonomiku ilgtspējīgai nākotnei</p>	<p>ekonomiku, kur 2050. gadā būtu sasniegts siltumnīcefekta gāzu neto nulles emisiju līmenis un ekonomiskā izaugsme būtu atsaistīta no resursu patēriņa. Turklāt Eiropas zaļā kursa mērķis ir aizsargāt, saglabāt un stiprināt Savienības dabas kapitālu un aizsargāt iedzīvotāju veselību un labklājību no riska faktoriem un ietekmes, kas saistīti ar vidi.</p> <p>2.1. Izstrādāt pilnīgi transformatīvu rīcībpolitiku kopumu, t.sk. svarīgi augstāk novērtēt dabisko ekosistēmu aizsardzību un atjaunošanu, resursu ilgtspējīgu izmantošanu un cilvēka veselības stiprināšanu.</p> <p>2.1.7. Saglabāt un atjaunot ekosistēmas un bioloģisko daudzveidību, jo ziņojumā<sup>26</sup>, ko sagatavojuši Starpvaldību zinātnes un politikas platforma bioloģiskās daudzveidības un ekosistēmu pakalpojumu jomā, norādīts uz bioloģiskās daudzveidības mazināšanos, ko visā pasaulē izraisījušas pirmām kārtām izmaiņas zemes un jūras izmantojumā.</p>
<p>EIROPAS PARLAMENTA UN PADOMES REGULA par klimatneitralitātes panākšanas satvara izveidi un Regulas (ES) 2018/1999 grozīšanu (Eiropas Klimata akts)<sup>27</sup></p>	<p>Klimatneitralitātes mērķis – ne vēlāk kā līdz 2050. gadam Savienībā tiek līdzsvarots Savienības tiesību aktos reglamentētais Savienības mēroga siltumnīcefekta gāzu emisijas un piesaistes apjoms, un tas nozīmē, ka līdz minētajam termiņam tiek panākts emisiju neto nulles līmenis, un pēc tam Savienība cenšas panākt negatīvu emisijas bilanci.</p> <p>Savienības starpposma klimata mērķrādītājs:</p> <p>Lai varētu sasniegt nosprausto klimatneitralitātes mērķi, saistošais Savienības klimata mērķrādītājs 2030. gadam ir – panākt, ka līdz 2030. gadam siltumnīcefekta gāzu neto emisijas apjoms (emisijas apjoms, no kura atskaitīts piesaistes apjoms) Savienībā ir samazinājies vismaz par 55 % salīdzinājumā ar attiecīgo 1990. gada līmeni.</p> <p>Savienība ir pieņēmusi šo regulu tā kā:</p> <p>(22) Oglekļa piesaistītājiem ir būtiska nozīme, lai Savienībā īstenotu pārkārtošanos uz klimatneitralitāti, un šajā kontekstā svarīgs ir tieši lauksaimniecības, mežsaimniecības un zemes izmantošanas nozaru ieguldījums.</p> <p>(23) Ekosistēmu atjaunošana palīdzētu uzturēt, apsaimniekot un palielināt dabiskos oglekļa piesaistītājus un veicināt bioloģisko daudzveidību, vienlaikus cīnoties pret klimata pārmaiņām.</p> <p>(32) Dabā rodami risinājumi var būt īpaši noderīgi, lai mazinātu klimata pārmaiņas, tām pielāgotos un lai aizsargātu bioloģisko daudzveidību.</p>
<p>Iniciatīva "Jaunais Eiropas "Bauhaus"<sup>28</sup></p>	<p>Šīs iniciatīvas mērķis ir attīstīt radošu un starpdisciplināru kustību, kas Eiropas zaļo kursu sasaista ar Eiropas Savienības pilsoņu ikdienas dzīvi. Šī iniciatīva tiek kopīgi izstrādāta, tieši iesaistot pilsoņus, ekspertus, uzņēmumus un iestādes, un tās mērķi ir šādi:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• padarīt nākotnes dzīves telpas vieglāk piekļūstamas un cenas ziņā pieejamākas,</li> <li>• mobilizēt dizainerus, arhitektus, inženierus, zinātniekus, studentus un radošos prātus dažādās disciplīnās, lai nāktu klajā ar jaunu skatījumu uz ilgtspējīgu dzīvesveidu,</li> </ul>

	<ul style="list-style-type: none"> <li>• uzlabot ES pilsoņu dzīves pieredzes kvalitāti,</li> <li>• sniegt finansiālu atbalstu inovatīvām idejām un produktiem, izmantojot <i>ad hoc</i> uzaicinājumus iesniegt priekšlikumus un koordinētas programmas.</li> </ul> <p>Jaunā Eiropas "Bauhaus" pamatā ir trīs nedalāmu pamatvērtību trīsstūris:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- ilgtspēja, sākot no klimata mērķiem līdz apritīgumam, nulles piesārņojumam un bioloģiskajai daudzveidībai,</li> <li>- estētika, tātad ne tikai funkcionalitāte, bet arī pieredzes kvalitāte un stils,</li> <li>- iekļautība, daudzveidības vērtības atzīšana, līdztiesība visiem un pieejamība piekļuves un cenas ziņā.</li> </ul>
<i>Latvijas nacionālo politiku dokumenti</i>	
Nacionālais attīstības plāns 2023.–2027. gadam <sup>29</sup>	<p>Prioritāte "Kvalitatīva dzīves vide un teritoriju attīstība", kuras mērķis: "[244] Dzīves vides kvalitātes uzlabošana līdzsvarotai reģionu attīstībai".</p> <p>Rīcības virziens "Daba un vide – "Zaļais kurss", kura mērķis "[258] Bioloģiskās daudzveidības saglabāšana, kas balstīta zinātniskajos pētījumos, līdzsvarojot ekoloģiskās, ekonomiskās un sociālās intereses".</p> <p>Mērķim pakārtotais uzdevums: "[291] Bioloģiskās daudzveidības saglabāšanas pasākumu integrēšana tautsaimniecības nozarēs, jo īpaši lauksaimniecības, mežsaimniecības un zivsaimniecības nozarēs, īstenojot ilgtspējīgu dabas resursu apsaimniekošanu un zaļās infrastruktūras izmantošanu, vienlaikus nodrošinot bioloģiskās un ainavu daudzveidības aizsardzību un vērtības celšanu, sekmējot ilgtspējīgu tūrisma attīstību".</p>
Kopējās lauksaimniecības politikas stratēģiskais plāns 2023.–2027. gadam <sup>30</sup>	<p>6. specifiskais mērķis – Palīdzēt apturēt un pavērst pretējā virzienā bioloģiskās daudzveidības zudumu, uzlabot ekosistēmu pakalpojumus un saglabāt biotopus un ainavas:</p> <p>Veicināt bioloģiskas daudzveidības saglabāšanos zālajos un meža zemēs.</p> <p>Palielināt vides pasākumu, t.sk. bioloģiskās lauksaimniecības ieguldījumu ekosistēmu pakalpojumu sniegšanā.</p> <p>Nodrošināt atbilstošas kompensācijas par ierobežojumiem bioloģiskās daudzveidības aizsardzībai.</p> <p>Nodrošināt tipisko lauksaimniecības zemju ainavu un to elementu aizsardzību.</p> <p>Saglabāt izglītošanās iespējas par bioloģiskās daudzveidības nozīmi un saglabāšanas iespējām.</p>
	<p>8. specifiskais mērķis – Veicināt nodarbinātību, izaugsmi, dzimumu līdztiesību, tostarp sieviešu iesaistīšanos lauksaimniecībā, sociālo iekļaušanu un vietējo attīstību lauku apvidos, tai skaitā aprites bioekonomiku un ilgtspējīgu mežsaimniecību:</p> <p>Kompleksi risināmi lauku teritoriju izaicinājumi kvalitatīvas dzīves vides saglabāšanai (SM8 V3).</p>
Vides politikas pamatnostādnes 2021.–2027. gadam <sup>31</sup>	<p>Latvijas vides politikas 3. mērķis – Saglabāt un atjaunot ekosistēmas un bioloģisko daudzveidību.</p> <p><u>6.1. apakšmērķis – Bioloģiskās daudzveidības, tajā skaitā īpaši aizsargājamo sugu un biotopu, un vērtīgo ainavu saglabāšana.</u></p>

	<p>14. Rīcības virziens: Saglabāt sugu daudzveidību un nodrošināt biotopu labvēlīgas aizsardzības mērķu sasniegšanu.</p> <p>14.2. uzdevums: Izstrādāt sugu aizsardzības plānus un uzsākt to ieviešanu.</p> <p>Sugu aizsardzības plāni jāņem vērā, lai respektētu bioloģisko daudzveidību, izstrādājot ainavu novērtējuma rezultātā izdalīto nacionālas nozīmes ainaviski vērtīgo teritoriju pārvaldības vadlīnijas.</p>
<p>Latvijas nacionālais enerģētikas un klimata plāns 2021.–2030. gadam<sup>32</sup></p>	<p>Ilgtermiņa mērķis – uzlabojot enerģētisko drošību un sabiedrības labklājību, ilgtspējīgā, konkurētspējīgā, izmaksu efektīvā, drošā un uz tirgus principiem balstītā veidā veicināt klimatneitrālas tautsaimniecības attīstību.</p> <p>Viens no mērķiem – Nodrošināt vismaz 50% atjaunojamās enerģijas īpatsvaru Latvijas enerģijas galapatēriņā.</p> <p>6. Rīcības virziens – Enerģētiskā drošība, enerģētiskās atkarības mazināšana, pilnīga enerģijas tirgu integrācija un infrastruktūras modernizācija</p> <p>3. pasākums Ne-emisiju tehnoloģiju izmantošanas veicināšana elektroenerģijās ražošanā, jo elektroenerģijas ražošanas attīstība lielaudas vēja parkos samazinās enerģētisko atkarību un samazinās elektroenerģijas importu.</p>
<p>Latvijas pielāgošanās klimata pārmaiņām plāns laika posmam līdz 2030. gadam<sup>33</sup></p>	<p>Mērķis – mazināt Latvijas cilvēku, tautsaimniecības, infrastruktūras, apbūves un dabas ievainojamību pret klimata pārmaiņu ietekmēm un veicināt klimata pārmaiņu radīto iespēju izmantošanu.</p> <p>3. stratēģiskais mērķis – Infrastruktūras un apbūve ir klimatnoturīga un plānota atbilstoši iespējamam klimata riskiem.</p> <p>3.1. rīcības virziens – Zaļās infrastruktūras izmantošana klimata risku ietekmes mazināšanai:</p> <p>3.1.1. pasākums. Identificēt primāri svarīgās vietas pilsētās un citās blīvi apdzīvotās vietās, kur zaļā infrastruktūra var sniegt vislielāko atdevi un sekmēt pielāgošanos klimata pārmaiņām.</p> <p>3.1.2. pasākums. Attīstot vai reģenerējot urbānas teritorijas, paredzēt un īstenot zaļās infrastruktūras risinājumus, kas sekmē pielāgošanos klimata pārmaiņām.</p>
<p>Kultūrpolitikas pamatnostādņu 2022.–2027. gadam "Kultūrvalsts" īstenošanas plāna 2023.–2024. gadam projekts<sup>34</sup></p>	<p>Plāna mērķis ir nodrošināt ilgtspējīgu un sabiedrībai pieejamu kultūru cilvēka izaugsmei un nacionālas valsts attīstībai.</p> <p>3. Rīcības virziens: Nodrošināta kultūras mantojuma ilgtspējīga saglabāšana un radoša izmantošana.</p> <p>3.1.2. pasākums. Sniegt atbalstu kultūras pieminekļu privātpašniekiem, īpaši reģionos, lai nodrošinātu publisko pakalpojumu plašāku pieejamību un publiskās vides kvalitātes uzlabošanu.</p> <p>4. Rīcības virziens: Kultūras un radošo nozaru attīstība.</p> <p>4.8.5. pasākums. Veicināt augstas kvalitātes arhitektūras un būvētās vides kvalitāti Latvijā, veicinot Eiropas Jaunā Bauhaus principu ieviešanu un izpratni par būvkultūru atbilstoši Davosas deklarācijai, un stiprināt nozares konkurētspēju.</p> <p>5. Rīcības virziens: Kultūra un izglītība.</p> <p>5.5.3. pasākums. Turpināt attīstīt un papildināt Latvijas kultūras kanona (LKK) digitālo platformu</p>

Līdz ar to Plānā ir ņemti vērā 1. un 2. tabulā iekļauto dokumentu un iniciatīvu mērķi, kā arī plānotie uzdevumi un pasākumi šo mērķu sasniegšanai. Plāna pasākumi ir savstarpēji papildinoši, pakārtoti plāna mērķim. Jāņem vērā, ka vairāki Plānā iekļautie pasākumi ir Kultūrpolitikas plāna pasākumu vai KLP SP komponentes, līdz ar to pie šādiem Plāna pasākumiem dotas norādes, kuru Kultūrpolitikas plāna vai KLP SP pasākumu ietvaros tie tiek īstenoti.

Plāna mērķa sasniegšanai ir noteikti četri rīcības virzieni:

1. Izpratnes un zināšanu par ainavām veidošana;
2. Ainavu pārvaldībā iesaistīto speciālistu apmācības un ainavu pētniecības uzlabošana;
3. Ainavu pārvaldības uzlabošana;
4. Ainavu kvalitātes uzlabošana.

Ņemot vērā ES izvirzītos klimatneitralitātes mērķus, prioritārie plāna pasākumi ir aktivitātes, kas veicina virzību uz klimatneitralitāti, piemēram, zaļās infrastruktūras tīklojuma plānošana un attīstīšana dažādos telpiskos mērogos, it īpaši pilsētvidē. Kā nozīmīgs ainavu pārvaldības uzdevums izvirzās ainavu novērtēšana reģionālā un vietējā mērogā, lai dažāda mēroga teritorijas attīstības plānošanas dokumentos noteiktu ainaviski vērtīgas teritorijas un to izmantošanas nosacījumus, kas jāņem vērā, plānojot un izbūvējot ergoapgādes un citus lielmēroga industriālos objektus. Ievērojot Eiropas zaļā kursa un Latvijas enerģētiskās neatkarības mērķus, veicot ainavu novērtēšana reģionālā un vietējā mērogā, jāņem vērā, ka enerģētiskā neatkarība un drošība ir tikpat svarīga un ņemama vērā līdzvērtīgi tūrisma un vides aizsardzības jomām. Arī Latvijas kultūras kanonā<sup>35</sup> attiecībā uz piejūras ainavu, uzsvērts, ka "klimata pārmaiņu rezultātā tiek prognozēta jūras līmeņa celšanās un vētru pastiprināšanās, kas potenciāli var spēcīgi ietekmēt piekrastes ainavu. Arī vēja parku veidošana gan jūrā, gan sauszemē klimata politikas ietvaros mainīs piejūras ainavu. Taču šāda, vienlaikus spēcīga un trausla, ir šīs dinamiskās ainavas daba, kas vienmēr būs un paliks jūras un sauszemes saspēles telpa."

Lai īstenotu minētos prioritāros pasākumus, nozīmīga ir sabiedrības informēšana un izglītošana, kā arī ainavu pārvaldībā iesaistīto speciālistu zināšanu uzlabošana un ainavu pētniecība, it īpaši pilsētvidē, kas ir mājvieta lielākajai Latvijas iedzīvotāju daļai. Līdz ar to plānā liela vērība piešķirta pasākumiem sabiedrības izpratnes par ainavu vērtībām un mainību veidošanai, regulāras informācijas par pētījumiem un pieredzi dažādos projektos nodrošināšanai, kā arī sadarbības uzlabošanai ainavu pārvaldībā iesaistīto publiskās pārvaldes institūciju, izglītības iestāžu un NVO starpā, kas tiks nodrošināta, izveidojot Ainavu pārvaldības koordinācijas padomi.

### 3. Plāna ieviešanas pārraudzība

Plāna novērtēšana notiks reizi gadā, sākot no 2025. gada:

- 2025., 2026. un 2027. gada februārī VARAM sadarbībā ar ainavu pārvaldībā iesaistītajām institūcijām un NVO sagatavos pārskatu par Plāna īstenošanu iepriekšējā gadā, vērtējot katru Plāna pasākuma darbības un rezultāta rādītāju izpildi. Pārskats tiks izskatīts Koordinācijas padomē, pieņemot lēmumu par aktualitātēm Plāna turpmākajā īstenošanā;

- papildus ikgadējam Plāna novērtējumam sadarbībā ar Koordinācijas padomi VARAM sagatavos Plāna vidusposma novērtējumu, kas MK tiks iesniegts līdz 2026. gada 1. novembrim, un Plāna īstenošanas ex-post novērtējumu, kas MK tiks iesniegts līdz 2028. gada 1. novembrim. Vidusposma un ex-post novērtējumi tiks sagatavoti atbilstoši 2014. gada 2. decembra MK noteikumu Nr. 737 "Attīstības plānošanas dokumentu izstrādes un ietekmes izvērtēšanas noteikumi" 41.–44. punkta prasībām. Lai nodrošinātu Latvijas ainavu politikas pēctecību, kā Plāna darbības rezultāti ir noteikti pamatnostādņēs izvirzītie darbības rezultāti, kas papildināti ar 4.1. darbības rezultātu, lai vērtētu arī 4.1. virziena "Ainavu kvalitātes uzlabošana" īstenošanu.

3. tabula

Ainavu politikas ieviešanas plāna 2024.–2027. gadam darbības rezultāti

Darbības rezultāts	Rezultāta rādītājs			
	Apraksts	Bāzes vērtība 2024. gadā	Starpvērtība 2025. gadā	Vērtība 2027. gadā
<b>1. rīcības virziens: "Izpratnes un zināšanu par ainavām veidošana"</b>				
1.1. Uzlabota sabiedrības informētība un speciālistu zināšanas par ainavām	Sagatavoti un publiskoti 2 jauni informatīvi materiāli: - Latvijas ainavu atlants, - EP Ainavas balvas Latvijas nacionālās atlases pieteikumu katalogs	0	1	2
1.2. Pieaug sabiedrības izpratne par ainavu nozīmi, aizsardzību un kvalitāti	Iesniegti pieteikumi EP Ainavas balvas nacionālajai atlasei	0	7	14
<b>2. rīcības virziens: "Ainavu pārvaldībā iesaistīto speciālistu apmācības un ainavu pētniecības uzlabošana"</b>				
2.1. Uzlabotas ainavu pārvaldībā iesaistīto speciālistu zināšanas par ainavām	Noorganizēti semināri un zinātniski praktiskas konferences par aktuāliem jautājumiem ainavu pētniecības un pārvaldības jomā	0	3 semināri 1 konference	7 semināri 2 konferences

<b>3. rīcības virziens: Ainavu pārvaldības uzlabošana"</b>				
3.1. Uzlabota sadarbība institūciju un sabiedrības starpā	Izveidota pastāvīga starpinstitucionāla Ainavu pārvaldības koordinācijas padome	0	1	1
3.2. Izveidoti 2 jauni ainavu pārvaldības instrumenti	- Nacionālas nozīmes ainaviski vērtīgu teritoriju pārvaldības un atbalsta modelis un integrētas vadlīnijas konkrētu nacionālas nozīmes ainaviski vērtīgo teritoriju attīstībai un plānošanai; - Vadlīnijas par zaļās infrastruktūras plānošanu, t.sk. pilsētvidē	0	1	2
<b>4. rīcības virziens: "Ainavu kvalitātes uzlabošana"</b>				
4.1. Uzlabota ainavu kvalitāte	Īstenoti projekti ainavu kvalitātes uzlabošanai	0	20	45

#### 4. Pasākumi mērķa sasniegšanai

4. tabula

<b>Plāna mērķis</b>	<b>Ir radīti priekšnosacījumi daudzveidīgu un sabiedrībai pieejamu ainavu attīstībai, kas, nodrošinot labu vides stāvokli, tostarp bioloģisko daudzveidību, saglabājot un attīstot vienoto kultūras un dabas mantojumu, veicinot ekonomisko aktivitāti, kā arī stiprinot vietu identitāti, iedzīvotāju vietas piederības sajūtu un patriotismu, visā Latvijā uzlabo cilvēku dzīves kvalitāti</b>					
<b>1. rīcības virziens "Izpratnes un zināšanu par ainavām veidošana"</b>						
<b>1. rīcības virziena politikas rezultāti:</b>						
- Sagatavoti un publicēti 2 jauni informatīvi materiāli – Latvijas ainavu atlants, EP Ainavas balvas pieteikumu katalogs						
- Pieaug sabiedrības izpratne par ainavu nozīmi, aizsardzību un kvalitāti – kopā EP Ainavas balvas nacionālajām atlasēm (divās sesijās) iesniegti 14 pieteikumi						
N.p.k.	Pasākums	Darbības rezultāts	Rezultatīvais rādītājs	Termiņš	Atbildīgā institūcija	Līdzatbildīgās institūcijas
1.1.	Publicēt un	Izveidots jauns instruments	Digitālā Ainavu atlanta lietotāju	Publicēt	VARAM	VRAA,

	uzturēt digitālo Latvijas ainavu atlantu	sabiedrības informēšanai un teritorijas attīstības plānošanai par Latvijas ainavu vērtībām un ainavu izmantošanas potenciālu	skaita pieaugums. Bāze 2024. g. – 0 lietotāju, 2027. gadā – vismaz 300 lietotāju.	atlantu 2024. gada 1. pusgadā, uzturēt atlantu 2024.– 2027. gados		APP AREI
1.2.	Regulāri apkopot un ievietot ainavu atlantā informāciju par pasākumiem ainavu vērtību apzināšanai un saglabāšanai plānošanas reģionos, pašvaldībās	Pieaug sabiedrības un ainavu pārvaldības speciālistu informētība par pasākumiem ainavu vērtību apzināšanai un saglabāšanai dažādos mērogos	Digitālajā ainavu atlantā regulāri (divas reizes gadā) iekļauta informācija par pasākumiem ainavu vērtību apzināšanai un saglabāšanai plānošanas reģionos, pašvaldībās, NVO	2024.– 2027. gads	VARAM	KPR, LPR, RPR, VPR, ZPR, Koordinācijas padome
1.3.	Regulāri aktualizēt VARAM tīmekļvietni par ainavu politiku	Sabiedrībai un speciālistiem nodrošināta aktuāla informācija ainavu jomā <a href="https://www.varam.gov.lv/lv/ainavu-politika">https://www.varam.gov.lv/lv/ainavu-politika</a>	Katru gadu vietnē <a href="https://www.varam.gov.lv/lv/ainavu-politika">https://www.varam.gov.lv/lv/ainavu-politika</a> ievietotas vismaz divas jaunas ziņas	2024.– 2027. gads	VARAM	Koordinācijas padome
1.4.	Atbilstoši EP Ainavas balvas sesijām nodrošināt EP Ainavas balvas nacionālās atlases (turpmāk – atlase), pilnveidojot nacionālās atlases nolikumu	Veicināta pašvaldību un NVO aktivitāte daudzveidīgu projektu un pētījumu īstenošanā un popularizēšanā ainavu jomā	Uzsākot atlasī, ir pilnveidots un VARAM tīmekļvietnē ievietots atlases nolikums. Noteikti EP Ainavas balvas Latvijas nacionālās atlases uzvarētāji 2024. un 2026. gados, kuru pieteikumi iesniegti vērtēšanai EP	2024., 2026. gads	VARAM	Koordinācijas padome
1.5.	Izveidot EP Ainavas balvas	Veicināta plānošanas reģionu, pašvaldību un NVO aktivitāte	Vienuviet apkopota informācija par visiem EP Ainavas balvas Latvijas	2026. gada 2. pusgads	VARAM	Plānošanas reģioni,

	Latvijas nacionālajā atlasēs pieteikto projektu digitālu katalogu	daudzveidīgu projektu un pētījumu īstenošanā un popularizēšanā ainavu jomā	nacionālajās atlasēs iesniegtajiem projektiem			pašvaldības, NVO, kas ir pieteikušas projektus EP Ainavas balvas nacionālajām atlasēm
1.6.	Īstenojot foto monitoringa demonstrācijas projektu, sagatavot vadlīnijas foto monitoringa īstenošanai vietējā mērogā	Padziļinās sabiedrības izpratne par ainavu mainību un to ietekmējošiem faktoriem	Uzsākts foto monitoringa demonstrācijas projekts konkrētā Latvijas pašvaldībā un sagatavotas vadlīnijas foto monitoringa īstenošanai vietējā mērogā	2024.–2027. gads	VARAM	UNESCO LNK, demonstrācijas projekta pašvaldība
1.7.	Piedalīties LKK iekļauto ainavu vērtību popularizēšanā <sup>36</sup>	Pieaug sabiedrības un ainavu pārvaldības speciālistu informētība par LKK iekļautajām ainavām	Skolēnu konkursos par LKK iekļauti jautājumi par LKK sadaļu "Ainavas"	2024.–2027. gads	VARAM, KM	LNB

## 2. rīcības virziens "Ainavu pārvaldībā iesaistīto speciālistu apmācības un ainavu pētniecības uzlabošana"

### 2. rīcības virziena politikas rezultāts:

Uzlabotas ainavu pārvaldībā iesaistīto speciālistu zināšanas par ainavām, noorganizēti:

- 7 semināri un 2 zinātniski praktiskas konferences par aktuāliem jautājumiem ainavu pētniecības un pārvaldības jomā

2.1.	Nodrošināt metodisku un konsultatīvu atbalstu par digitālā ainavu atlanta lietošanu ainavu pārvaldībā iesaistītiem speciālistiem visos pārvaldības līmeņos	Uzlabota ainavu pārvaldībā iesaistīto speciālistu informētība par ainavu vērtībām un raksturojumu	Noorganizēts 1 seminārs par digitālā ainavu atlanta lietošanu	2024. gada 1. pusgads	VARAM	APP AREI, LBTU
------	--	---	---	-----------------------	-------	----------------

2.2.	Veikt ainavu pētījumus dažādos mērogos lauku un pilsētvidē ar mērķi to rezultātus iekļaut politikas un teritorijas attīstības plānošanas dokumentu projektos	Pilnveidota ainavu pētījumu metodika lauku un pilsētvidē	Sagatavoti 2 tematisko plānojumu projekti, 1 rīcības plāna projekts par pilsētvides zaļo infrastruktūru un 1 piekrastes ainavu izvērtējums KPR teritorijā	2027. gada 2. pusgads	VARAM, KPR, BEF	Cēsu, Valmieras novadi, Rīgas valstspilsēta
2.3.	Organizēt divas zinātniski praktiskas konferences par aktuālām ainavu jomas tēmām un pētījumiem	Popularizēti ainavu pētījumu rezultāti un to izmantošanas iespējas teritorijas plānošanā un sabiedrības informēšanā	Noorganizētas divas zinātniski praktiskas konferences	2025. 2. pusgadā, 2027. gada 2. pusgadā	VARAM	KPR, BEF, LAAA, LBTU, LU, ViA
2.4.	Organizēt seminārus ainavu pārvaldībā iesaistītiem speciālistiem par aktuāliem jautājumiem ainavu novērtēšanas un plānošanas jomā, t.sk. par zaļās infrastruktūras plānošanu	Pilnveidotas ainavu pārvaldībā iesaistīto speciālistu zināšanas par aktuāliem jautājumiem ainavu novērtēšanas un plānošanas jomā	Noorganizēti 6 semināri	2025.–2027. gads	VARAM	Koordinācijas padome
<b>Brīvprātīgās iniciatīvas</b>						
2.5.	Integrēt ainavu plānošanu augstskolu mācībuursos,	Uzlabotas studentu zināšanas par ainavu plānošanu	Pamatojoties uz Augstskolu likumā noteikto augstskolu autonomiju, rezultāta rādītāju (apmācīto studentu skaitu) nosaka katra	2024.–2027. gads	LBTU, LU, ViA	

	izmantojot pētījumu programmas rezultātus, t.sk. digitālo Latvijas ainavu atlantu		augstskolas, kuras mācībuursos tiek integrēti ainavu jautājumi			
2.6.	Sagatavot un publicēt lauku un pilsētvides ainavu novērtēšanai un plānošanai veltītas publikācijas, t.sk. žurnālā Landscape Architecture and Art	Popularizēti pētījumu programmas un projektu ietvaros veikto pētījumu rezultāti	3 publikācijas par pētījumu programmas un projektu ietvaros veikto pētījumu rezultātiem	2024.–2027. gads	LBTU, LU, ViA, APP AREI	

### 3. rīcības virziens "Ainavu pārvaldības uzlabošana"

#### 3. rīcības virziena politikas rezultāti:

- Uzlabota sadarbība institūciju un sabiedrības starpā – izveidota pastāvīga starpinstitucionāla Ainavu pārvaldības koordinācijas padome
- Izveidoti 2 jauni ainavu pārvaldības instrumenti:
  - nacionālas nozīmes ainaviski vērtīgo teritoriju pārvaldības un atbalsta modelis un integrētas vadlīnijas konkrētu nacionālas nozīmes ainaviski vērtīgo teritoriju attīstībai un plānošanai
  - vadlīnijas par zaļās infrastruktūras plānošanu, t.sk. pilsētvidē

3.1.	Izveidot Ainavu pārvaldības koordinācijas padomi, tās ietvaros nodrošinot ainavu pārvaldības terminu pilnveidošanu, priekšlikumu gatavošanu MKN Nr. 240 grozījumiem par	Uzlabota ainavu pārvaldībā iesaistīto institūciju, plānošanas reģionu, pašvaldību un NVO sadarbība	Noorganizētas vismaz 2 sanāksmes gadā, to ietvaros pilnveidojot ainavu pārvaldības terminus, sagatavojot priekšlikumus MKN nr.240 grozījumiem par ainavu un zaļās infrastruktūras plānošanu, izstrādājot nacionālas nozīmes ainaviski vērtīgo teritoriju pārvaldības un atbalsta modeli, priekšlikumus par ainavu novērtējumu ĪADT dabas aizsardzības plānos, kā arī	2024.–2027. gads	VARAM	Ainavu pārvaldības koordinācijas padome
------	---	--	--	------------------	-------	---

	<p>āinavū un zaļās infrastruktūras plānošanu, nacionālas nozīmes ainaviski vērtīgo teritoriju pārvaldības un atbalsta modeļa izstrādi, priekšlikumu sagatavošanu par ainavu novērtējumu ĪADT dabas aizsardzības plānos, kā arī ĪADT aizsargājamo ainavu apvidus kategorijas nosaukuma atbilstības izvērtējamu šo teritoriju izveides mērķim</p>		<p>izvērtējot ĪADT aizsargājamo ainavu apvidus kategorijas nosaukuma atbilstību šo teritoriju izveides mērķim</p>			
3.2.	<p>Sagatavot vadlīnijas zaļās infrastruktūras plānošanai pilsētvidē, pamatojoties uz demonstrācijas projektiem Cēsu un Valmieras pilsētās, kā arī Rīgas valstspilsētā</p>	<p>Paplašinātas ainavu pārvaldībā iesaistīto speciālistu zināšanas par zaļās infrastruktūras plānošanu, t.sk. pilsētvidē</p>	<p>Sagatavotas vadlīnijas par zaļās infrastruktūras plānošanu, t.sk. pilsētvidē</p>	<p>2027. g. 1. pusgads</p>	<p>VARAM, BEF</p>	<p>Cēsu, Valmieras novadi,  Rīgas valsts pilsēta</p>

3.3.	Izstrādāt vadlīnijas ainavu vērtēšanai pilsētvidē	Uzlabota ainavu novērtēšanas metodika pilsētvidē, t.sk. vēsturiskajā apbūvē	Izstrādātas vadlīnijas ainavu vērtēšanai pilsētvidē, t.sk. vēsturiskajā apbūvē	2026. gada 2. pusgads	VARAM	Ainavu pārvaldības koordinācijas padome
3.4.	Vadlīnijās par pašvaldību nolikumu izstrādi līdzdalības budžeta pieteikumu atbalstam ietvert ieteikumu sabiedrības balsošanai virzāmo projektu atlases procesā vērtēt projektu potenciālo ietekmi uz ainavu kvalitāti, ņemot vērā Eiropas zaļā kursa uzstādījumus	Paplašinās sabiedrības iespējas saņemt atbalstu projektiem, kas uzlabo ainavu kvalitāti, tai skaitā publiskajā ārtelpā, ņemot vērā Eiropas zaļā kursa uzstādījumus	Vadlīnijās par pašvaldību nolikumu izstrādi līdzdalības budžeta pieteikumu atbalstam ietverts ieteikums sabiedrības balsošanai virzāmo projektu atlases procesā vērtēt projektu potenciālo ietekmi uz ainavu kvalitāti, ņemot vērā Eiropas zaļā kursa projektiem, kas pieteikumu atbalstam	2024. gada 2. pusgads	VARAM	NVO
<b>Brīvprātīgās iniciatīvas</b>						
3.5.	Identificēt un pašvaldību teritorijas plānojumos iekļaut ainaviski vērtīgas teritorijas	Teritorijas attīstības plānošanas procesa ietvaros pašvaldībās apzinātas, novērtētas ainavas. Ainaviski vērtīgas teritorijas ar īpašiem noteikumiem to izmantošanai un apbūvei nostiprinātas pašvaldību teritorijas plānojumos	Saskaņā ar Pašvaldību likumu zemes izmantošanas noteikšana ir pašvaldības autonomā funkcija. Lēmums par ainaviski vērtīgu teritoriju identificēšanu un iekļaušanu teritorijas plānojumā ir katras pašvaldības kompetence. Līdz ar to rezultāta rādītājs nacionālā līmenī netiek noteikts	Līdz 2027. gada 2. pusgadam atbilstoši pašvaldību lēmumiem teritorijas attīstības plānošanas jomā	Pašvaldības	KPR, LPR, RPR, VPR, ZPR, NVO
3.6.	Plānošanas	Teritorijas attīstības plānošanas	Ainaviski vērtīgas teritorijas	Līdz	KPR, LPR,	VARAM,

	reģionu teritorijas attīstības plānošanas dokumentos iekļaut ainaviski vērtīgas teritorijas	procesa ietvaros apzinātas un novērtētas ainavu vērtības plānošanas reģionu mērogā	nostiprinātas plānošanas reģionu teritorijas attīstības plānošanas dokumentos, t.sk. nepieciešamības gadījumos izstrādāti tematiskie plānojumi	2027. gada 2. pusgadam atbilstoši plānošanas reģionu lēmumiem teritorijas attīstības plānošanas jomā	RPR, VPR, ZPR	NVO
3.7.	Nolūkā uzlabot iedzīvotāju dzīves vides kvalitāti, ņemot vērā socioekonomiskos aspektus, kā arī veicināt tūrisma attīstību, bioreģionu izveides konceptā iekļaut nosacījumus attiecībā uz ainavu kvalitātes aspektiem <sup>37</sup>	Ainavu kvalitāte ir novērtēta kā būtisks teritorijas attīstības un dzīves vides kvalitātes aspekts	Ainavu kvalitātes aspekti iekļauti izstrādātajos ieteikumos par bioreģionu attīstības koncepta izveidi Latvijā un rekomendācijās politikas veidotājiem un projekta mērķa grupām	2025. g. 2. pusgads	LBTU	ZM
<b>4. rīcības virziens "Ainavu kvalitātes uzlabošana"</b>						
<b>4. rīcības virziena politikas rezultāts:</b>						
Uzlabota ainavu kvalitāte – īstenoti projekti ainavu kvalitātes uzlabošanai <sup>38</sup>						
4.1.	Īstenot projektus publiskās ārtelpas attīstībai pilsētu funkcionālajās teritorijās <sup>39</sup>	Uzlabota ainavu kvalitāte pilsētu funkcionālajās teritorijās	5.1.1.3.SAMP "Publiskās ārtelpas attīstība" ietvaros kopumā īstenoti vismaz 30 projekti, jaunizveidojot vai atjaunojot atvērtās zonas (publiskās teritorijas) pilsētvidē 117 666 m <sup>2</sup> platībā	2027. gada 2. pusgads	VARAM, pašvaldības	KM, LAAA

4.2.	Īstenot dabā balstītu risinājumu projektus, respektējot ainavu vērtības <sup>40</sup>	Uzlabota ainavu kvalitāte, īstenojot dabā balstītus risinājumus	2.1.3.1.SAMP "Pašvaldību pielāgošanās pasākumi klimata pārmaiņām" ietvaros izstrādātas 15 nacionālās un vietējās stratēģijas, kas vērstas uz pielāgošanos klimata pārmaiņām, un atbilstoši tām īstenoti vismaz 15 projekti, kas ietver arī dabā balstītus risinājumus, respektējot ainavu vērtības	2027. gada 2. pusgads	VARAM, pašvaldības	KPR, LPR, RPR, VPR, ZPR <sup>41</sup>
4.3.	Uzlabot publisko ārtelpu Rīgas vēsturiskajā centrā <sup>42</sup>	Uzlabota pilsētvides ainava Rīgas vēsturiskajā centrā	5.1.1.5.SAMP "Unikāla Eiropas mēroga kultūras mantojuma atjaunošana, lai veicinātu to pieejamību, attīstot kultūras pakalpojumus" ietvaros veikti ieguldījumi Rīgas vēsturiskā centra publiskajā ārtelpā 5 000 000 <i>euro</i> apmērā	2027. gada 2. pusgads	KM	NKMP, Rīgas valstspilsētas pašvaldība
4.4.	Veicināt KLP SP laba lauksaimniecības un vides stāvokļa standarta par minimālo lauksaimniecības zemes daļu, kas atvēlēta ar ražošanu nesaistītām platībām vai iezīmēm, ievērošanu <sup>43</sup>	Nodrošināta ar ražošanu nesaistītu platību vai ainavas elementu izveidošana un/vai saglabāšana aramzemē	4% no KLP SP platību maksājumiem deklarētās aramzemes platības	2027. gada 2. pusgads	ZM	LAD
4.5.	Veicināt KLP SP laba lauksaimniecības un vides stāvokļa standarta par	Lauksaimnieks nepārveido vai neapar ilggadīgā zālāja platību, kas ir atzīta par ekoloģisku jutīgu ilggadīgo zālāju un atrodas Natura 2000 teritorijā vai ārpus tās.	Latvijā nesamazinās ilggadīgo zālāju, kas ir atzīti par ekoloģisku jutīgu ilggadīgo zālāju un atrodas Natura 2000 teritorijā vai ārpus tās, platība	2027. gada 2. pusgads	ZM	LAD

	aizliegumu pārveidot vai apart ekoloģiski jutīgos ilggadīgos zālājus ievērošanu					
4.6.	Ieviest pasākumus lauksaimniekiem vides un klimata jomā – ekoshēmas	Veicināta kultūraugu dažādošana un daudzveidība aramzemes platībās	842 840 ha – 68 483ha= 774 357 ha	2027. gada 2.pusgads.	ZM	LAD
4.7.	Agrovīdes un neienesīgo investīciju pasākumi ES nozīmes bioloģiski vērtīgos zālājos, kā arī Zaļo joslu izveide (Agrovīdes LA10.1.Zaļo joslu izveide; LA10.5.Zālāju biotopu apsaimniekošana) un neienesīgo investīciju pasākumi (LA4.6. bioloģiski vērtīgo zālāju atjaunošana)	Saglabāti ES nozīmes bioloģiski vērtīgie zālāji un uzlabota to kvalitāte, kā arī izveidotas Zaļās joslas	Zālāju biotopu apsaimniekošanas ietvaros saglabāti 69 144 ha Īstenoti 390 projekti, kuru ietvaros atjaunoti vismaz 2 000 ha Izveidoti 6 410 ha Zaļās joslas (tostarp laukmales un buferjoslas)	2027. gada 2. pusgads	ZM	LAD
4.8.	Īstenot vietas attīstību sekmējošas iniciatīvas, tostarp teritoriju dabas un kultūras objektu sakārtošanai	Uzlabota ainavu kvalitāte un pieejamība plašai sabiedrībai	Īstenoti 50 projekti, lai sakārtotu dabas un kultūras objektu teritorijas atbilstoši sabiedrības virzītām vietējās attīstības (SVVA) stratēģijām 2023.–2027. gadam	2027. gada 2. pusgads	ZM	LAD, vietējās rīcības grupas

	atbilstoši sabiedrības virzītām vietējās attīstības (SVVA) stratēģijām 2023.–2027. gadam					
<b>Brīvprātīgās iniciatīvas</b>						
4.9.	Ainavu, tostarp pilsētvides kvalitātes uzlabošanas nolūkā pašvaldībām izveidot finansiālā atbalsta instrumentus, t.sk., programmas, to īstenošanas nosacījumus iekļaujot pašvaldību saistošajos noteikumos	Uzlabota iedzīvotāju dzīves vides kvalitāte	Pašvaldību saistošajos noteikumos nostiprināti atbalsta instrumenti, t.sk. programmas ainavu kvalitātes uzlabošanai, tostarp pilsētvidē	2024.–2027. g.	Pašvaldības	NVO

### 5. Pasākumu ietekmes novērtējums uz valsts un pašvaldību budžetu

Ministriņām un citām atbildīgajām institūcijām Plānā paredzēto pasākumu īstenošanu 2024. gadā nodrošināt piešķirto valsts budžeta līdzekļu ietvaros vai piesaistot ārvalstu finanšu palīdzības instrumentus. Jautājums par papildu valsts budžeta līdzekļu piešķiršanu Plānā paredzēto pasākumu īstenošanai 2025. gadā un turpmākajiem gadiem tiks skatīts Ministru kabinetā likumprojekta "Par valsts budžetu 2025. gadam un budžeta ietvaru 2025., 2026. un 2027. gadam" sagatavošanas un izskatīšanas procesā kopā ar visu ministriju un centrālo valsts iestāžu iesniegtajiem prioritāro pasākumu pieteikumiem atbilstoši valsts budžeta finansiālajām iespējām. Ja valsts budžeta likumprojekta sagatavošanas procesā papildu valsts budžeta līdzekļi plānā paredzēto pasākumu īstenošanai netiks piešķirti vai tiks piešķirti daļēji, tad attiecīgajām par plāna pasākumu ieviešanu atbildīgajām valsts institūcijām nodrošināt, ka tiek īstenoti tie plānā paredzētie pasākumi, kurus var nodrošināt piešķirto valsts budžeta vai starptautisko projektu līdzekļu ietvaros.

Plāna pasākumu un brīvprātīgo iniciatīvu īstenošanu pašvaldībās, augstskolās un NVO nodrošina minēto institūciju budžetu ietvaros, kā

arī piesaistot finansējumu no dažādām atbalsta programmām un projektiem.

Īstenojot plānotos pasākumus, tie tiks ieviesti, ievērojot komercdarbības atbalsta regulējumu.

Detalizēts ietekmes novērtējums uz valsts un pašvaldību budžetu skatāms 5. tabulā "Ietekmes novērtējums uz valsts un pašvaldību budžetu".

---

<sup>1</sup> LIFE programma - EK finanšu instruments ilgtspējīgu un inovatīvu vides kvalitātes un klimata pārmaiņu veikšanai

<sup>2</sup> Eiropas Savienības kohēzijas politikas programma 2021.-2027.gadam pieejama <https://likumi.lv/ta/id/327732-par-eiropas-savienibas-kohezijas-politikas-programmu-2021-2027-gadam>

<sup>3</sup> Plānā tiek lietoti Konvencijas termini, kas Latvijā ir nostiprināti līdz ar Konvencijas ratificēšanu. Piemēram, atbilstoši Konvencijai "ainava" nozīmē teritoriju tādā nozīmē, kā to uztver cilvēki, un kas ir izveidojusies dabas un/vai cilvēku darbības un mijiedarbības rezultātā". Plašāka informācija par Konvencijas terminiem <https://likumi.lv/ta/id/156001-par-eiropas-ainavu-konvenciju> un <https://likumi.lv/ta/lv/starptautiskie-ligumi/id/1265>

<sup>4</sup> <http://cost-rely.eu/resources/glossary>

<sup>5</sup> Termins "Ainavu pārvaldība" saskaņā ar Konvencijas 1.panta definīciju, skatīt <https://likumi.lv/ta/lv/starptautiskie-ligumi/id/1265>. Ainavu pārvaldības mērķis ir efektīva ainavu pārvaldība, kas vērsta uz ainavu politikas integrēšanu visu līmeņu teritorijas attīstības plānošanā un publiskās pārvaldes, izglītības, pētniecisko institūciju un sabiedrības labu sadarbību. Ainavu pārvaldība Latvijā tiek īstenota nacionālā, reģionālā un vietējā līmenī. Plašāka informācija par ainavu pārvaldību Latvijā pieejama Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijas tīmekļvietnē <https://www.varam.gov.lv/lv/ainavu-politika>

<sup>6</sup> Teritorijas plānojumos, lokālpānojumos un detālpānojumos ainaviski vērtīgas teritorijas attēlo atbilstoši MKN Nr. 240 1. pielikuma "Teritoriju attēlošana teritorijas plānojumos, lokālpānojumos un detālpānojumos" II daļā "Teritoriju ar īpašiem noteikumiem attēlošana" noteiktajam

<sup>7</sup> VARAM sagatavota definīcija

<sup>8</sup> Latvijas Zinātnes padomes Fundamentālo un lietišķo pētījumu programmas projekta "Bio-reģioni kā integrēta stratēģija ilgtspējīgai lauku teritoriju attīstībai Latvijā" (Izp-2022/1-0519) ekspertu ieteikta definīcija. Informācija par projektu <https://www.lbtu.lv/lv/projekti/apstiprinatie-projekti/2023/bio-regioni-ka-integreta-strategija-ilgtspejigai-lauku>

<sup>9</sup> Skaidrojums no Davosas deklarācijas "Ceļā uz augstas kvalitātes būv kultūras redzējumu Eiropā", kas pieņemta 2018.gada 20.-22. janvāra Kultūras ministru konferencē Šveicē, Davosā. Pieejama [https://www.km.gov.lv/sites/km/files/media\\_file/davos-context-document-lv\\_1.pdf](https://www.km.gov.lv/sites/km/files/media_file/davos-context-document-lv_1.pdf)

<sup>10</sup> Latvijas Nacionālais attīstības plāns 2021.-2027. gadam (NAP2027), apstiprināts Saeimā 202.gada 2.jūlijā

<sup>11</sup> Skaidrojums, balstoties uz informāciju vietnē <https://www.esfondi.lv/profesionali/planosana/planosanas-dokumenti>

<sup>12</sup> Ekoshēmu definīcija tiešā veidā izriet no ES regulas 2021/2115 31.panta: 4. apakšiedaļas "Klimatiskās, vidiskās un dzīvnieku labturības shēmas" 31. panta "Klimatiskās, vidiskās un dzīvnieku labturības shēmas" 1.Brīvprātīgu klimatisko, vidisko un dzīvnieku labturības shēmu ("ekoshēmas") satvarā sniegtu atbalstu dalībvalstis izveido un paredz saskaņā ar šā panta nosacījumiem un tā, kā dalībvalstis sīkāk precizējušas savos KLP stratēģiskajos plānos. Plašāka informācija <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/?uri=CELEX:32021R2115>

<sup>13</sup> Rezolūcija "Kultūrvēsturiskā ainava Latvijā" apstiprināta seminārā 2016.gada 12.septembrī, pieejama <https://www.nkmp.gov.lv/lv/media/313/download>

<sup>14</sup> Kultūrpolitikas pamatnostādnes 2022.-2027.gadam "Kultūrvalsts", apstiprinātas ar Ministru kabineta 2022. gada 1. marta rīkojumu Nr.143 "Par Kultūrpolitikas pamatnostādnēm 2022.-2027.gadam "Kultūrvalsts"", pieejamas <https://likumi.lv/ta/id/330444-kulturpolitikas-pamatnostadnes-2021-2027-gadam-kulturvalsts>

<sup>15</sup> APP AREI ieteikta definīcija

<sup>16</sup> Vides aizsardzības likums

<sup>17</sup> KOMISIJAS PAZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM, PADOMEI, EIROPAS EKONOMIKAS UN SOCIĀLO LIETU KOMITEJAI UN REĢIONU KOMITEJAI Zaļā infrastruktūra (ZI) — Eiropas dabas kapitāla pilnveide /\* COM/2013/0249 final \*/, pieejams <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/HTML/?uri=CELEX:52013DC0249&from=PT>

<sup>18</sup> Ainavu politikas pamatnostādnes 2013.-2019.gadam apstiprinātas ar 2013.gada 7.augusta MK rīkojumu Nr.361 "Par Ainavu politikas pamatnostādnēm 2013.-2019.gadam", pieejamas <https://likumi.lv/ta/id/258803-par-ainavu-politikas-pamatnostadnem-2013-2019-gadam>, bet pašlaik zaudējušas savu spēku

<sup>19</sup> Pamatnostādnēs tika formulētas problēmas ainavu jomā pēc Latvijas neatkarības atgūšanas. To risināšanai pēdējos gados ir īstenota virkne pasākumu, piemēram, pilsētu degradēto teritoriju reģenerācija atbilstoši pašvaldības integrētajām attīstības programmām Latvijas

darbības programmas "Izaugsme un nodarbinātība" specifisko atbalsta mērķu 5.4.1.SAM, 5.5.1. SAM, 5.6.2. SAM ietvaros u.c. Tomēr pašlaik sasniegtie rezultāti vēl pilnībā nenodrošina pamatnostādnēs izvirzīto mērķi – visā Latvija nodrošināt daudzveidīgas un kvalitatīvas ainavas. Līdz ar to Plānā ir saglabāts pamatnostādnēs iekļauto problēmu saturiskais tvērums, īpašu uzmanību pievēršot ainavu politikas izaicinājumiem saistībā ar klimata pārmaiņām, it īpaši pilsētvidē.

<sup>20</sup> Ainavu ekspertu padome apstiprināta ar VARAM valsts sekretāra 2017.gada 11.jūlija rīkojumu Nr.1-2/106 "Par ainavu ekspertu padomes izveidošanu", kas pieejams tīmekļvietnē <https://ainavudargumi.lv>

<sup>21</sup> Plašāka informācija par ainavu sadaļu Latvijas kultūras kanonā <https://www.varam.gov.lv/lv/jaunums/latvijas-kulturas-kanons-papildinats-ar-ainavu-sadalu>

<sup>22</sup> Valsts pētījumu programma apstiprināta ar MK 2020. gada 14. maija rīkojumu Nr. 264 "Par valsts pētījumu programmu "Ilgtspējīga teritorijas attīstība un racionāla zemes resursu izmantošana""

<sup>23</sup> Eiropas zaļais kurss – mūsu ceļš uz klimatneitralitāti [https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/priorities-2019-2024/european-green-deal\\_lv](https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/priorities-2019-2024/european-green-deal_lv)

<sup>24</sup> KOMISIJAS PAZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM, PADOMEI, EIROPAS EKONOMIKAS UN SOCIĀLO LIETU KOMITEJAI UN REĢIONU KOMITEJAI Briselē, 15.9.2021. COM(2021) 573 final, pieejams [https://new-european-bauhaus.europa.eu/system/files/2021-09/COM%282021%29\\_573\\_LV\\_ACT\\_0.PDF](https://new-european-bauhaus.europa.eu/system/files/2021-09/COM%282021%29_573_LV_ACT_0.PDF)

<sup>25</sup> KOMISIJAS PAZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM, EIROPADOMEI, PADOMEI, EIROPAS EKONOMIKAS UN SOCIĀLO LIETU KOMITEJAI UN REĢIONU KOMITEJAI Eiropas zaļais kurss (COM/2019/640 final) pieejams <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/?uri=CELEX:52019DC0640>

<sup>26</sup> Ziņojums pieejams <https://ipbes.net/news/ipbes-global-assessment-preview>.

<sup>27</sup> EIROPAS PARLAMENTA UN PADOMES REGULA par klimatneitralitātes panākšanas satvara izveidi un Regulas (ES) 2018/1999 grozīšanu (Eiropas Klimata akts), pieejama <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/?uri=CELEX%3A32021R1119>

<sup>28</sup> Plašāka informācija par Eiropas Jauno "Bauhaus" <https://culture.ec.europa.eu/lv/node/1181>

<sup>29</sup> Nacionālais attīstības plāns 2023.-2027.gadam (NAP 2027) apstiprināts Saeimā 2020. gada 2. jūlijā, pieejams <https://www.mk.gov.lv/lv/latvijas-nacionalais-attistibas-plans>

<sup>30</sup> Latvijas Kopējās lauksaimniecības politikas stratēģiskais plāns 2023.-2027.gadam EK apstiprināts 2022. gada 11. novembrī, pieejams <https://www.zm.gov.lv/lv/latvijas-kopejas-lauksaimniecibas-politikas-strategiskais-plans-2023-2027gadam>

<sup>31</sup> Vides politikas pamatnostādņēs 2021.-2027.gadam apstiprinātas ar MK 2022.gada 31.augusta rīkojumu Nr.583 "Par Vides politikas pamatnostādņēm 2021.–2027. gadam, pieejamas <https://likumi.lv/ta/id/335137-par-vides-politikas-pamatnostadnem-2021-2027-gadam>

<sup>32</sup> Latvijas nacionālais enerģētikas un Klimata plāns 2021.-2030.gadam pieejams <https://likumi.lv/ta/id/312423-par-latvijas-nacionalo-energetikas-un-klimata-planu-20212030-gadam>

<sup>33</sup> Latvijas pielāgošanās klimata pārmaiņām plāns laika posmam līdz 2030. gadam apstiprināts ar MK 2019. gada 17. jūlija rīkojumu Nr. 380 "Par Latvijas pielāgošanās klimata pārmaiņām plānu laika posmam līdz 2030. gadam", pieejams <https://likumi.lv/ta/id/308330-par-latvijas-pielagosanas-klimata-parmainam-planu-laika-posmam-lidz-2030-gadam>

<sup>34</sup> Kultūrpolitikas pamatnostādņu 2022.-2027.gadam "Kultūrvalsts" īstenošanas plāna 2023.-2024.gadam projekts pieejams TAP portālā, tiesību akta lietas numurs 23-TA-1574

<sup>35</sup> <https://kulturaskanons.lv/archive/pejuras-ainava/>

<sup>36</sup> 1.7. pasākums tiek īstenots Kultūrpolitikas plāna projekta (23-TA-1574) 5.5.3.pasākuma "Turpināt attīstīt un papildināt Latvijas kultūras kanona (LKK) digitālo platformu [www.kulturaskanons.lv](http://www.kulturaskanons.lv), nodrošināt LKK popularizācijas pasākumus, tostarp īstenojot ikgadējo konkursu jauniešiem par LKK" ietvaros

<sup>37</sup> Bioreģionu attīstības koncepts tiek izstrādāts Latvijas Zinātnes padomes Fundamentālo un lietišķo pētījumu programmas projekta "Bioreģioni kā integrēta stratēģija ilgtspējīgai lauku teritoriju attīstībai Latvijā" (Izp-2022/1-0519) ietvaros. Informācija par projektu <https://www.lbtu.lv/lv/projekti/apstiprinatie-projekti/2023/bio-regioni-ka-integreta-strategija-ilgtspejigai-lauku>

<sup>38</sup> Publiskās vides kvalitātes uzlabošanas nolūkā Kultūras pieminekļu konservācijas un restaurācijas programmas ietvaros tiek sniegts finansiāls atbalsts arī kultūras pieminekļu privātpašniekiem. Minēto programmu administrē NKMP, plašāka informācija par programmu pieejama <https://www.nkmp.gov.lv/lv/kulturas-piemineklu-konservacijas-un-restauracijas-programma>

<sup>39</sup> MK 2023. gada 6. jūnija noteikumi Nr. 291 "Eiropas Savienības kohēzijas politikas programmas 2021.–2027. gadam 5.1.1. specifiskā atbalsta mērķa "Vietējās teritorijas integrētās sociālās, ekonomiskās un vides attīstības un kultūras mantojuma, tūrisma un drošības veicināšana pilsētu funkcionālajās teritorijās" 5.1.1.3. pasākuma "Publiskās ārtelpas attīstība" īstenošanas noteikumi"

<sup>40</sup> MK noteikumu projekts 23-TA-2118 saskaņošanā TAP portālā

<sup>41</sup> VARAM ierosina 2.1.3.1. SAMP pieteikumu vērtēšanas komisijā iekļaut arī plānošanas reģionu pārstāvjus

<sup>42</sup> MK 2023.gada 12.septembra noteikumi Nr.530 "Eiropas Savienības kohēzijas politikas programmas 2021.–2027.gadam 5.1.1. specifiskā atbalsta mērķa "Vietējās teritorijas integrētās sociālās, ekonomiskās un vides attīstības un kultūras mantojuma, tūrisma un drošības veicināšana pilsētu funkcionālajās teritorijās" 5.1.1.5. pasākuma "Unikāla Eiropas mēroga kultūras mantojuma atjaunošana, lai veicinātu to piekļūstamību, attīstot kultūras pakalpojumus"

<sup>43</sup> 4.4.- 4.8 pasākumi tiek īstenoti KLP SP ietvaros saskaņā ar 2022.gada 13.janvārī Ministru kabinetā atbalstīto informatīvais ziņojumu "Par Latvijas Kopējās lauksaimniecības politikas stratēģisko plānu 2023.-2027.gadam ", kas pieejams TAP portālā [https://tapportals.mk.gov.lv/attachments/legal\\_acts/document\\_versions/a6a32f3a-ce2a-4781-ba84-4e677f42e990/download](https://tapportals.mk.gov.lv/attachments/legal_acts/document_versions/a6a32f3a-ce2a-4781-ba84-4e677f42e990/download)

Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministre *I. Bērziņa*